

Kako je prethodno saopšteno iz crnogorskog Ministarstva ekologije, ekspertski tim Crne Gore i Republike Srpske će u narednih mjesec dana pregledati projektnu dokumentaciju, strukturu i planirani režim rada hidroelektrane Buk Bijela, te usaglasiti nadmorsku visinu tačke preliva, odnosno maksimalnu gornju kotu do koje buduće vještačko jezero može da raste. Formiranje ekspertске grupe Crne Gore i Republike Srpske koja analizira prekogranični uticaj buduće hidroelektrane Buk Bijela na Drini, treba da obezbjedi da ne bude potopljen ni jedan metar rijeka Tare i Pive na teritoriji Crne Gore, saopštio je državni sekretar u Ministarstvu ekologije Danilo Mrdak za Radio Slobodna Evropa (RSE). Srbija i Republika Srpska su postavile kamen temeljac 17. maja ove godine za izgradnju tri hidroelektrane na Drini te podijelile vlasništvo nad njima. Među njima je i hidroelektrana Buk Bijela čija je izgradnja decenijama sporna za Crnu Goru.

Šta je Crna Gora dogovorila sa Republikom Srpskom?

Pojašnjavajući dogovor sa zvaničnicima Republike Srpske, entiteta u Bosni i Hercegovini, državni sekretar Danilo Mrdak kaže da će ovih dana stići inovirana procjena uticaja na životnu sredinu projekata Buk Bijela kako bi bila ispoštovana ESPOO konvencija (UN-ova Konvencija o procjeni uticaja na životnu sredinu preko državnih granica), a da će potom u Crnoj Gori biti organizovana javna rasprava:

“Od 1. septembra će biti sprovedena javna rasprava u Crnoj Gori o Dokumentu o prekograničnom uticaju na životnu sredinu kako to nalaže ESPOO konvencija. Sve će biti javno dostupno i tu nema prevare”, kaže Mrdak.

Nacionalne institucije, ministarstva, agencije kao i građani treba da daju mišljenje o tom dokumentu, a primjedbe će biti poslate organima Bosne i Hercegovine, koje će ih proslijediti Republici Srpskoj na izjašnjenje.

Mrdak takođe navodi da je dodatno dogovoreno geodetsko snimanje graničnog dijela između Crne Gore i Bosne i Hercegovine:

“To je dio gdje se sastaju Piva i Tara, i odakle počinje rijeka Drina. I jasno ćemo vidjeti gdje se nalazi kota preliva i gdje se reflektuje na teritoriju Crne Gore. Čak pri katastrofalnim stogodišnjim vodama, kada imate enormne prilive koji ne mogu da se ispuste i dođe do preliivanja brane, ni u toj situaciji nećemo imati ni jedan metar vještačkog jezera u Crnoj Gori. Pod tim uslovima nema nikakvih problema za izgradnju hidroelektrane”.

Ideja stara dvije decenije

Ideja o izgradnji hidroelektrane Buk Bijela na Drini datira od 2002. godine. Nakon brojnih protesta nevladinog ekološkog sektora i alarmiranja međunarodne zajednice donijeto je nekoliko dokumenata.

Kanjon Tare je od devastacije zaštićen izvještajem UNESCO i Svjetske unije za zaštitu prirode koji je objavljen 2005. godine, u kome je iskazano oštro protivljenje izgradnji hidroenergetskog objekta na Drini kojim bi bilo potopljeno 12 do 18 kilometara kanjona koji od neprocjenjive biološke i estetske vrijednosti pod zaštitom UNESCO-a.

Takođe, Deklaracijom o zaštiti Tare koju je 2005. godine usvojila Skupština Crne Gore, trajno se zabranjuju bilo kakvi zahvati ili radovi u kanjonu ove rijeke.

Tada je na vlasti bila Demokratska partija socijalista koja je avgusta prošle godine izgubila izbore nakon čega su vlast formirale Demokrate, Građanski pokret URA i prosrpski Demokratski front koji ima politički bliske odnose sa vlastima Republike Srpske.

Danilo Mrdak kaže da je sadašnji projekat hidroelektrane Buk Bijela potpuno drugačiji od onog iz 2002. godine kada je brana trebalo da bude toliko visoka da bi poplavila 18 kilometara kanjona Tare, odnosno teritorije Crne Gore:

“Nakon što je Crna Gora izašla iz tog projekta i donesena Deklaracija o zaštiti Tare, u novom projektu spuštena je visina buduće brane, jer mi ne želimo da i jedan metar u Crnoj Gori bude potopljen”.

Ekolozi protiv Buk Bijele

Ekološke nevladine organizacije su godinama unazad protiv izgradnje hidroelektrane Buk Bijela, upravo zbog opasnosti da će zaštićeni prostor najdubljeg kanjona u Evropi biti devastiran.

Azra Vuković iz nevladine organizacije Green Home za RSE kaže da je nemoguće dokazati da hidroelektrana Buk Bijela neće imati uticaj na Taru:

“Imamo mišljenja stručnjaka i profesora sa različitih univerziteta koji ukazuju da bi projekat Buk Bijela imao negativan uticaj na Taru. Ne smijemo zaboraviti činjenicu da rijeka Tara ima višestruku zaštitu, unutar je nacionalnog parka, pripada programu UNESCO Čovjek i biosfera, potencijalno natura stanište. Sve ovo bi moglo doći u rizik ukoliko taj projekat zaživi što mi nikako ne možemo da prihvatimo”.

Predstavnik Svjetskog fonda za prirodu u Crnoj Gori (WWF Adria) Milija Čabarkapa pozdravlja pregovore između vlasti Crne Gore i Republike Srpske o prekograničnom uticaju hidroelektrane:

“Dobro je što postoje razgovori i inicijativa sa crnogorske strane da se revidira projektna dokumentacija kako bi se vidjelo da li će hidroelektrana imati uticaj na Taru. A šta se dešava po dubini i da li će ti pregovori imati efekta ne mogu da komentarišem jer nemam projektnu dokumentaciju”.

Međunarodna arbitraža

Prekogranični uticaji su predmet međunarodnog prava, kaže profesor Nebojša Vučinić za RSE odgovarajući na pitanje kako bi Crna Gora mogla da zaštiti kanjon Tare ukoliko bi izgradnja hidroelektrane Buk Bijela otpočela uprkos potencijalnom protivljenju Crne Gore: “Ne mogu druge države da izvode aktivnosti i radnje a da nanesu štetu trećoj državi. To je zabranjeno po međunarodnom pravu. Prvi korak su neposredni diplomatski pregovori sa zainteresovanim stranama. Ako to ne da rezultat, može se pokrenuti postupak na međunarodnom planu, zbog činjenice da je kanjon Tare zaštićen od UNESCO.”

Profesor Vučinić kaže da se može pokrenuti i međunarodna arbitraža prema državama koje izgradnjom hidroelektrane ugrožavaju interese Crne Gore:

“Crna Gora treba dobro da analizira uticaj hidroelektrane i alarmira međunarodnu javnost. Bilo je i pred međunarodnim sudom pravde sporova između Slovačke i Mađarske oko gradnje hidroelektrane na Dunavu. Dakle postoje ti mehanizmi”.

Državni sekretar u Ministarstvu ekologije Danilo Mrdak kaže da je projekat hidrocentrale Buk Bijela u fazi izrade glavnog projekta, odnosno da još uvijek nije urađen detaljan projekat. On procjenjuje da bi stvarna gradnja hidroelektrane mogla početi i za dvije godine: “Imamo dovoljno vremena da taj detaljni projekat uvaži sve ono što su naši stavovi i obezbijedimo da ni jedan metar Tare i Pive ne bude potopljen prilikom tih stogodišnjih voda”.

A u junu prošle godine, Odbora za sprovođenje ESPOO konvencije, žalbu na projekt hidroelektrana na gornjoj Drini, podnijeli su Centar za životnu sredinu i Aarhus centar iz BiH zajedno sa organizacijama Green Home i Ozon iz Crne Gore.

U žalbi se navodi da bi nove hidroelektrane na rijeci Drini mogle dodatno da ugroze zaštićeni kanjon Tare u Crnoj Gori, koji je se nalazi na UNESCO-voj listi svjetske baštine i koja je dio Nacionalnog parka Durmitor.

vijesti.me